

тих, що мають регіональне значення, якщо воно: займає монопольне становище на регіональному ринку товару, який має соціально-економічне значення для регіону, а географічні межі ринку охоплюють територію області або більшу її частину.

Крім цього, підприємство є містоутворюючим в місті обласного або районного підпорядкування (містоутворюючим пропонується визначити підприємство, кількість працівників якого, з урахуванням членів їх сімей, становить не менше половини чисельності населення адміністративно-територіальної одиниці, у якій воно розташоване).

Не може бути віднесене до підприємств регіонального значення відкрите акціонерне товариство, якщо воно: 1) входить до Переліку об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації, але можуть бути корпоративізовані, визначеного Законом України «Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації»; 2) входить до Переліку підприємств, які мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 29 серпня 2000 р. № 1346; 3) підприємство є монополістом на державному ринку виготовлення продукції та надання послуг.

2. Частина 2 коментованої статті визначає учасника провадження при розгляді справи про банкрутство містоутворюючого підприємства. Таким учасником у справі про банкрутство визнається орган місцевого самоврядування відповідної територіальної громади адміністративно-територіальної одиниці.

Учасниками провадження у справі про банкрутство містоутворюючого підприємства господарським судом можуть бути визнані також центральні органи виконавчої влади.

Постановою Верховного Суду України від 5 липня 2005 р. при розгляді справ про банкрутство містоутворюючих підприємств до участі у справі обов'язково залучаються органи місцевого самоврядування відповідної адміністративно-територіальної одиниці (наприклад, Київська міська державна адміністрація) та центральний орган виконавчої влади, до компетенції якого відноситься сфера діяльності боржника (наприклад, Мінпаливноенерго України).

Боржник, для того, щоб скористатися перевагами, наданими містоутворюючим підприємствам, має надати господарському суду докази, що підтверджують його належність до таких підприємств.

3. Орган місцевого самоврядування або відповідний центральний орган виконавчої влади, які є учасниками провадження у справі про банкрутство, можуть звернутися до господарського суду з клопотанням про санацію боржника, за двох умов.

По-перше, якщо комітетом кредиторів не прийнято рішення про санацію боржника.

По-друге, зазначені суб'єкти мають укласти з кредиторами договір поруки за зобов'язаннями боржника.

Договір поруки є зобов'язально-правовим способом забезпечення виконання зобов'язань, відповідно до якого поручитель поручається перед кредитором боржника за виконання ним свого обов'язку (ст. 553 ЦК України). Стосовно форми договору поруки, то відповідно до ст. 547 ЦК України договір поруки обов'язково має бути укладений у письмовій формі, наслідком недотримання якої є його недійсність.

Договір поруки за зобов'язаннями боржника укладається та підписується уповноваженими особами органів місцевого самоврядування або центральних органів виконавчої влади.

4. Відповідно до частини 4 коментованої статті, оскільки орган місцевого самоврядування або центральний орган виконавчої влади поручилися за зобов'язаннями боржника, вони мають право запропонувати господарському суду кандидатуру керуючого санацією, інвестора.

Цією ж частиною встановлено, що у разі невиконання зобов'язання боржником поручителі несуть солідарну відповідальність за зобов'язаннями боржника перед його кредиторами. Слід з цього приводу зазначити, що солідарно поручителі будуть відповідати за зобов'язаннями боржника у тому випадку, якщо у договорі поруки між ними не було чітко визначено і розподілено обсяг відповідальності.

5. Частиною 5 коментованої статті встановлено правило, відповідно до якого процедура санації містоутворюючого підприємства за клопотанням органу місцевого самоврядування може бути продовжена господарським судом на один рік.

Підставою для продовження процедури санації містоутворюючого підприємства на строк, передбачений абзацом першим цієї частини, а отже і обов'язковою умовою є надання плану фінансового оздоровлення містоутворюючого підприємства. План фінансового оздоровлення містоутворюючого підприємства може передбачати внесення інвестицій, працевлаштування його працівників, створення нових робочих місць та інші способи відновлення платоспроможності боржника містоутворюючого підприємства.

6. Частина 6 коментованої статті встановлює більш подовжені строки порівняно з попередньою частиною. Так, за клопотанням органу місцевого самоврядування або центрального органу виконавчої влади, які є учасниками провадження у справі про банкрутство, за умови укладення ними договору поруки за зобов'язаннями боржника,

строк процедури санації містоутворюючого підприємства може бути продовжений господарським судом до десяти років.

У цьому випадку боржник і його поручитель зобов'язані розрахуватися з кредиторами протягом трьох років, якщо інше не передбачено цим Законом.

Невиконання вимог цієї частини є підставою для визнання боржника банкрутом і відкриття ліквідаційної процедури.

7. Відповідно до частини 7 коментованої статті Кабінет Міністрів України або органи місцевого самоврядування в особі їх уповноважених органів мають право в будь-який час до закінчення процедури санації містоутворюючого підприємства розрахуватися з усіма кредиторами в порядку, передбаченому цим Законом.

Задоволення вимог кредиторів здійснюється в порядку черговості згідно зі статтею 31 цього Закону (див. коментар до ст. 31).

У разі задоволення вимог кредиторів за грошовими зобов'язаннями та зобов'язаннями щодо сплати страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування та інші види загальнообов'язкового державного соціального страхування, податків і зборів (обов'язкових платежів) в порядку, передбаченому цим Законом, провадження у справі про банкрутство припиняється.

8. З метою задоволення вимог кредиторів у процедурі санації може бути здійснено продаж майна боржника як цілісного майнового комплексу або частини його майна згідно із законодавством.

Слід зазначити, що у законодавстві зустрічаються суперечності у визначенні майнового комплексу, який у різних нормативних актах називається «єдиним» або «цілісним». Так, у Законі України «Про податок на додану вартість» під цілісним майновим комплексом розуміються активи, сукупність яких забезпечує ведення окремої підприємницької діяльності на постійній і регулярній основі і термін використання яких перевищує 12 календарних місяців.

Закон України «Про оренду державного та комунального майна» цілісним майновим комплексом називає господарський об'єкт з завершеним циклом виробництва продукції (робіт, послуг), з наданою йому земельною ділянкою, на якій він розташований, автономними інженерними комунікаціями, системою енергопостачання.

У ст. 191 ЦК України йдеться про «єдиний майновий комплекс».

Аналіз відповідних норм дозволяє зробити висновок, що в даному випадку мається на увазі саме єдиний майновий комплекс у розумінні ци-

вільного законодавств, який має відповідати таким ознакам.

1) Це єдиний майновий комплекс, що включає усі види майна, призначені для здійснення діяльності, – земельні ділянки, будинки, спорудження, устаткування, інвентар, сировину, продукцію, права вимоги, борги, а також права на фірмове найменування, товарні знаки і знаки обслуговування й інші виключні права. Отже, при здійсненні угод з підприємством їхнім предметом є всі перераховані види майна.

2) Це тільки такий майновий комплекс, що використовується для здійснення підприємницької діяльності. Він може бути державною чи муніципальною власністю або належати комерційній організації, створеній у формі господарського товариства, установи чи некомерційної організації, що здійснює відповідно до закону і її статуту підприємницьку діяльність.

Як підприємство може виступати і майновий комплекс, що належить індивідуальному підприємцю або членам фермерського господарства.

3) Здійснення правочинів з підприємством (наприклад, продаж і т.п.) не тягне припинення виробничої чи іншої підприємницької діяльності, що здійснювалася попереднім власником, тобто об'єктом є майновий комплекс, який функціонує за призначенням.

4) При здійсненні правочинів з майновим комплексом юридичної особи, воно не припиняє свою діяльність як суб'єкта цивільного права. Якщо юридична особа ліквідується як суб'єкт цивільного права, підприємство є вже не єдиним майновим комплексом, а лише окремими видами майна. Крім цього, в нього не входять борги юридичної особи.

За наявності клопотання органу місцевого самоврядування або центрального органу виконавчої влади, які є учасниками провадження у справі про банкрутство, продаж майна боржника як цілісного майнового комплексу провадиться шляхом проведення конкурсу.

Слід зазначити з цього приводу, що в даному випадку законодавцем обрано такий вид торгів як конкурс. Враховуючи те, що у даній статті у якості способу продажу майна боржника для задоволення вимог кредиторів фігурує також аукціон, слід провести різницю між ними.

Загальною ознакою обох форм проведення торгів є змагальність учасників, які конкурують між собою за право укласти договір. Їхня конкуренція полягає в тому, що вони намагаються висунути найбільш вигідні пропозиції, які відповідають умовам торгів.

Різниця між конкурсом та аукціоном полягає в тому, що переможцем аукціону визнається той, хто запропонував найвищу ціну, переможцем конкурсу – той, хто запропонував найкращі умови.

9. Частина 9 коментованої статті встановлює обов'язкові умови конкурсу, якими є:

1) збереження робочих місць для не менш як 70 відсотків працівників, зайнятих на підприємстві на момент його продажу;

2) зобов'язання покупця щодо забезпечення перепідготовки чи працевлаштування працівників підприємства відповідно до законодавства в разі зміни профілю діяльності підприємства.

Інші умови конкурсу можуть установлюватися виключно за згодою комітету кредиторів у порядку, передбаченому статтею 19 цього Закону (детальніше див. коментар до ст.19 цього Закону).

10. Якщо зазначене в абзаці другому частини восьмої цієї статті клопотання не було подано або майно боржника як цілісний майновий комплекс не було продано на конкурсі, майно боржника підлягає продажу на аукціоні.

Аукціон, як зазначалось, є видом торгів, що ґрунтується на конкурентній основі. При проведенні аукціону переможцем визнається особа, яка запропонувала найвищу ціну.

Визначення певної особи учасником аукціону, має певні відмінності від визначення учасника конкурсу, що пов'язане з самою процедурою проведення аукціону. Визначальним фактором, критерієм для визначення переможця на аукціоні є ціна, це зумовлює певну простоту визначення переможця, адже нема потреби зрівнювати якості поданих пропозицій, не потрібна довга процедура подачі конкурсних пропозицій, їх оцінки. Тому аукціони проводяться принципово по-іншому. Пропозиції, як правило, оголошуються учасниками в залі проведення аукціону, цьому не передують їх подача в аукціонний комітет.

Для того, щоб отримати статус учасника аукціону певній зацікавленій особі необхідно, як правило лише, подати заявку про це (а не конкурсну пропозицію як при конкурсі) та сплатити реєстраційний внесок (як і при конкурсі).

11. Частина 11 коментованої статті встановлює правило, відповідно до якого при продажу майна боржника, визнаного банкрутом, ліквідатор повинен виставити на продаж на перших торгах майно як цілісний майновий комплекс. Якщо майно боржника, визнаного банкрутом, не було продано як цілісний майновий комплекс, продаж майна здійснюється в порядку, передбаченому статтею 20 цього Закону (детальніше див. коментар до ст. 20 цього Закону).

Коментар до ст. 43

1. Частиною 1 коментованої статті у правове поле вводиться поняття особливо небезпечних підприємств. При цьому з самого запропонованого поняття не вбачаються характерні ознаки таких підприємств, лише перераховуються галузі, у яких можуть діяти такі підприємства і зазначається, що у випадку припинення їх діяльності необхідно проведення спеціальних заходів.

Так, особливо небезпечними підприємствами визнаються підприємства вугільної, гірничодобувної, атомної, хімічної, хіміко-металургійної, нафтопереробної, інших галузей, визначених відповідними рішеннями Кабінету Міністрів України, припинення діяльності яких потребує проведення спеціальних заходів щодо запобігання заподіянню шкоди життю та здоров'ю громадян, майну, спорудам, навколишньому природному середовищу.

Перелік особливо небезпечних підприємств, припинення діяльності яких потребує проведення спеціальних заходів щодо запобігання заподіянню шкоди життю та здоров'ю громадян, майну, спорудам, навколишньому природному середовищу затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 6 травня 2000 р. № 765. Зокрема, у вугільній та гірничодобувній промисловості до таких підприємств віднесені шахти з підземного видобутку вугілля та ті, що будуються, розрізи з відкритого видобутку вугілля, збагачувальні фабрики, шахти з підземного видобутку корисних копалин, кар'єри з відкритої розробки корисних копалин, кар'єри з видобутку будівельних матеріалів, гірничо-збагачувальні комбінати. У металургійній промисловості до таких підприємств віднесені всі підприємства промисловості, у енергетиці – атомні, гідро- та теплові електростанції. Найбільшим є перелік підприємств, віднесених Кабінетом Міністрів України до особливо небезпечних, у хімічній промисловості.

Слід зазначити, що підприємства вугільної та гірничодобувної промисловості Законом України «Про зупинення дії Закону України «Про банкрутство» щодо банкрутства вугледобувних, вуглепереробних та шахтовугледобувних підприємств вугільної промисловості України». було зупинено до 1 січня 2000 року дію Закону України «Про банкрутство» щодо банкрутства вугледобувних, вуглепереробних та шахтовугледобувних підприємств вугільної промисловості України.

Крім цього, Законом України від 11 січня 2007 р. «Про внесення зміни до Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» встановлено, що справи про банкрутство гірничих підприємств (гірничодобувні підприємства, шахти, рудники, ко-

пальні, кар'єри, розрізи, збагачувальні фабрики, шахтовугледобувні підприємства), у статутних фондах яких частка держави становить не менше 25 відсотків, не порушуються з дня набрання чинності Законом України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» до 1 січня 2010 року».

Оскільки мораторій є тимчасовим явищем, то він встановлювався до 1 січня 2004 року, але був продовжений до 1 січня 2005 року, а потім – до 1 січня 2007 року. У період між дією мораторію у 2003 році ліквідаційні роботи тривали на 114 вугільних підприємствах. На кінець 2003 р. завершено фізичну ліквідацію 56 шахт, в ході якої забезпечувалася реалізація заходів, передбачених проектами ліквідації вугледобувних підприємств та спрямованих на соціальний захист працівників, що вивільняються у зв'язку з їх ліквідацією – на всіх шахтах та розрізах, прийнятих на ліквідацію, погашено заборгованість із заробітної плати працівникам, заборгованість з регресних позовів, одноразових виплат з втрат професійної працездатності, інших соціальних виплат; вуглеотримувачів шахт, що ліквідуються, забезпечено побутовим вугіллем.

2. Частиною 2 коментованої статті визначено учасників провадження при розгляді справи про банкрутство особливо небезпечного підприємства. Ними відповідно до Закону визнаються відповідний орган місцевого самоврядування, а також центральний орган виконавчої влади, до компетенції якого відноситься сфера діяльності боржника, а також, при необхідності, державний орган з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи, з питань охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки, з питань геології та використання надр. Таким чином, коло додаткових учасників провадження в даному випадку значно ширше і не є вичерпним, оскільки учасниками провадження у справі про банкрутство особливо небезпечного підприємства господарським судом можуть бути визнані також інші центральні органи виконавчої влади.

Як і у випадку банкрутства містоутворюючих підприємств, докази, що підтверджують належність боржника до особливо небезпечних підприємств, господарському суду надає боржник.

3. Відповідно до частини 3 коментованої статті у випадку, якщо комітетом кредиторів не прийнято рішення про санацію боржника, господарський суд може винести ухвалу про санацію боржника за клопотанням органу місцевого самоврядування або відповідного центрального органу виконавчої влади, які є учасниками провадження у справі про банкрутство. Обов'язковою умовою задоволен-

ня клопотання відповідних органів про санацію боржника-особливо небезпечного підприємства є укладення ними з кредиторами договору поруки за зобов'язаннями боржника.

Договір поруки за зобов'язаннями боржника укладається та підписується уповноваженими особами органів місцевого самоврядування або центральних органів виконавчої влади. Укладення договору поруки відбувається у порядку та формі, передбаченими ЦК України.

4. Як і у випадку з банкрутством містоутворюючого підприємства законодавцем обрано такий самий алгоритм банкрутства для особливо небезпечних підприємств. Так, як і у попередньому випадку, орган місцевого самоврядування або центральний орган виконавчої влади, які поручилися за зобов'язаннями боржника, мають право запропонувати господарському суду кандидатуру керуючого санацією, інвестора.

Частиною 4 коментованої статті також передбачено, що у разі невиконання зобов'язання боржником поручителі несуть солідарну відповідальність за зобов'язаннями боржника перед його кредиторами. Але обсяг відповідальності може бути визначений у договорі поруки. Так, відповідно до ч. 3 ст. 554 ЦК України особи, які спільно дали поруку, відповідають перед кредитором солідарно, якщо інше не встановлено договором поруки.

5. Частина 5 коментованої статті встановлює правило про можливість продовження процедури санації особливо небезпечного підприємства. Умовою такого продовження є клопотання органу місцевого самоврядування. Термін продовження господарським судом процедури санації особливо небезпечного підприємства – один рік.

Підставою для продовження процедури санації особливо небезпечного підприємства на строк, передбачений абзацом першим цієї частини, є план фінансового оздоровлення особливо небезпечного підприємства. План фінансового оздоровлення особливо небезпечного підприємства може передбачати внесення інвестицій, працевлаштування його працівників, створення нових робочих місць та інші способи відновлення платоспроможності боржника – особливо небезпечного підприємства.

План фінансового оздоровлення особливо небезпечного підприємства також має містити заходи щодо підтримання безпеки виробничої діяльності, охорони праці та запобігання заповідянню можливої шкоди життю та здоров'ю людей, майну, спорудам, навколишньому природному середовищу.

6. Строк процедури санації особливо небезпечного підприємства може бути продовжено господарським судом до десяти років.

Коментар до ст. 44

1. Частиною 1 коментованої статті для цілей цього Закону вводиться також поняття сільськогосподарського підприємства. Під сільськогосподарськими підприємствами розуміються юридичні особи, основним видом діяльності яких є вирощування (виробництво, виробництво та переробка) сільськогосподарської продукції, виручка яких від реалізації вирощеної (виробленої, виробленої та переробленої) ними сільськогосподарської продукції складає не менше п'ятдесяти відсотків загальної суми виручки.

Таким чином, введено два критерії для віднесення підприємства до сільськогосподарського: сільськогосподарське виробництво як основний вид діяльності та розмір виручки.

Особливості банкрутства сільськогосподарських товаровиробників зумовлені сезонністю сільськогосподарського виробництва та залежністю від природно-кліматичних умов. Це передбачає можливість задоволення вимог кредиторів за рахунок доходів, які можуть бути одержані пізніше – після закінчення відповідного періоду сезонних сільськогосподарських робіт.

Слід зазначити, що поняття сільськогосподарського колективного підприємства вже визначено у законодавстві. Так, Законом України «Про колективне сільськогосподарське підприємство» колективне сільськогосподарське підприємство визначається як добровільне об'єднання громадян у самостійне підприємство для спільного виробництва сільськогосподарської продукції та товарів і діє на засадах підприємництва та самоврядування. Жодних кількісних характеристик зазначений закон, на відміну від коментованого, не містить.

Таким чином, в особливому порядку відбувається банкрутство лише зазначених у коментованій статті цього Закону сільськогосподарських підприємств.

2. Частина 2 коментованої статті встановлює, що особливості банкрутства сільськогосподарських підприємств, передбачені цим Законом, застосовуються також до рибних господарств, риболовецьких колгоспів, виручка яких від реалізації вирощеної (виробленої, виробленої та переробленої) сільськогосподарської продукції та виловлених водних біологічних ресурсів складає не менше п'ятдесяти відсотків загальної суми виручки.

Отже, аналіз зазначеної частини дозволяє дійти висновку про те, що закон прямо не відносить до числа сільськогосподарських перерахованих господарств, однак визначає, що особливості банкрутства сільськогосподарських підприємств поширюються і на них за умови, що виручка від реалізації вирощеної (виробленої, виробленої та

переробленої) сільськогосподарської продукції та виловлених водних біологічних ресурсів складає не менше п'ятдесяти відсотків загальної суми виручки.

Таким чином, законодавець визначає, що спеціальний порядок банкрутства може бути застосований у випадку кваліфікації підприємств як сільськогосподарських. Для цього слід порівнювати розмір виручки таких суб'єктів від сільськогосподарської та інших видів діяльності.

На практиці такий підхід тягне за собою виникнення певних проблем. Так, Законом не визначено, яким чином слід визначати розмір виручки – виходячи із якихось узагальнених показників чи середніх показників за останній рік? Ще одна проблема пов'язана з тим, що деякі боржники підпадають під дію цього Закону протягом першого ж року своєї діяльності, тобто за відсутності виручки взагалі¹. Очевидно, у таких випадках слід керуватися розрахунками виручки, що могла би бути отримана таким підприємством у даній галузі сільськогосподарського виробництва. Ці питання мали б бути визначені законодавчим шляхом при внесенні відповідних доповнень до цього Закону.

3. Частина 3 коментованої статті визначає переважне право на придбання об'єктів нерухомості у випадку їх продажу. Так, при продажі об'єктів нерухомості, які використовуються для цілей сільськогосподарського виробництва та є у власності сільськогосподарського підприємства, що визнано банкрутом, за інших рівних умов переважне право на придбання зазначених об'єктів належить сільськогосподарським підприємствам і фермерським господарствам, розташованим у даній місцевості.

4. У разі ліквідації сільськогосподарського підприємства у зв'язку з визнанням його банкрутом рішення щодо земельних ділянок, які є у власності такого підприємства, надані йому у постійне чи тимчасове користування, у тому числі на умовах оренди, приймається відповідно до Земельного кодексу України.

5. Відповідно до частини 5 коментованої статті при введенні процедури розпорядження майном боржника аналіз фінансового становища сільськогосподарського підприємства повинен здійснюватися з урахуванням сезонності сільськогосподарського виробництва та його залежності від природно-кліматичних умов, а також можливості задоволення вимог кредиторів за рахунок доходів, які можуть бути одержані сільськогосподарським підприємством після закінчення відповідного періоду сільськогосподарських робіт.

¹ Див.: Ткачев В.Н. Несостоятельность (банкротство) особых категорий субъектов конкурсного права: теоретические и практические проблемы правового регулирования. — М.: Волтерс Клувер, 2007. — С. 12.

Саме тому, відповідно до частини 1 коментованої статті при розгляді справи про банкрутство страховика учасником провадження у справі про банкрутство визнається державний орган у справах нагляду за страховою діяльністю.

2. Відповідно до частини 2 коментованої статті заява про порушення справи про банкрутство страховика може бути подана в господарський суд боржником, кредитором або іншим уповноваженим на це державним органом.

Оскільки особливості застосування процедур банкрутства страховиків полягають передусім у участі у провадженні у справі про банкрутство державного органу у справах нагляду за страховою діяльністю, який може подати заяву про порушення справи про банкрутство страховика, необхідно при застосуванні законодавства про банкрутство стосовно страховиків враховувати також норми Закону України «Про страхування». Стаття 43 зазначеного Закону передбачає особливості ліквідації, реорганізації та санації страховика.

3. Продаж майна страховика-боржника як цілісного майнового комплексу здійснюється у процедурі санації за правилами, встановленими статтею 19 цього Закону. Так, відповідно до ч. 6 статті 19 цього Закону продаж майна боржника недержавної власності як цілісного майнового комплексу провадиться на відкритих торгах, якщо інше не передбачено планом санації (детальніше див. коментар до ст. 19 цього Закону). З цього приводу слід зауважити, що торги мали б бути закритими, оскільки покупець має особливий статус, зумовлений вимогами до нього з боку закону. По-перше, він повинен мати ліцензію на здійснення страхової діяльності. По-друге, у нього має бути майно (активи) у кількості, достатній для виконання зобов'язань по правах та обов'язках, що ним приймаються за договорами страхування.

Частиною 3 коментованої статті встановлено обов'язкову умову продажу цілісного майнового комплексу страховика. Так, встановлено, що при здійсненні ліквідаційної процедури цілісний майновий комплекс страховика може бути проданий тільки у разі згоди покупця взяти на себе зобов'язання страховика-банкрута за договорами страхування, за якими страховий випадок не настав до дня визнання страховика банкрутом.

4. Крім цього, частина 4 коментованої статті встановлює ще одну умову продажу такого цілісного майнового комплексу певній категорії покупців. Покупцем цілісного майнового комплексу страховика може бути тільки страховик.

5. Частиною 5 коментованої статті встановлене імперативне правило, відповідно до якого у разі продажу цілісного майнового комплексу страховика

у процедурі санації до покупця переходять всі права та обов'язки за договорами страхування, за якими на дату продажу майна страховика страховий випадок не настав. Таким чином, обов'язковою умовою договору купівлі-продажу цілісного майнового комплексу страховика є згода покупця прийняти на себе права та обов'язки боржника за договорами страхування, за якими страховий випадок ще не настав. Слід зазначити, що відсутність у договорі зазначеної умови не матиме практичного значення, оскільки цим Законом, по-перше, передбачений перехід таких прав і обов'язків боржника в силу закону. По-друге, згода покупця на перевід боргу передуює укладенню такого договору і також є обов'язковою в силу закону.

Крім цього, слід враховувати в даному випадку також положення ст. 520 ЦК України, відповідно до якої боржник у зобов'язанні може бути замінений іншою особою (переведення боргу) лише за згодою кредитора. Таким чином, договори страхування в цьому випадку мають бути переукладеними.

6. Відповідно до частини 6 коментованої статті у разі визнання господарським судом страховика банкрутом і відкриття ліквідаційної процедури всі договори страхування, укладені таким страховиком, за якими страховий випадок не настав до дати прийняття зазначеного рішення, припиняються, за винятком випадків, передбачених частиною третьою цієї статті.

Таким чином, частина 6 коментованої статті розрізняє два види наслідків неплатоспроможності боржника. У випадку, якщо в процесі санації цілісний майновий комплекс страховика був проданий, договори страхування, за якими страховий випадок не настав і покупець виявив згоду на перевід боргу, не припиняються.

Якщо ж не відбулося продажу майнового комплексу боржника, всі договори страхування, за якими на дату прийняття рішення господарським судом про банкрутство страховий випадок не настав, мають бути припинені.

7. Відповідно до частини 7 коментованої статті страхувальники за договорами страхування, дії яких припиняються на підставах, передбачених частиною шостою цієї статті, мають право вимагати повернення частини виплаченої страховику страхової премії пропорційно різниці між строком, на який був укладений договір страхування, і строком, протягом якого фактично діяв договір страхування, якщо інше не передбачено законодавством.

8. Частина 8 коментованої статті передбачає наслідки договору страхування, за яким страховий випадок настав до дня визнання страховика банкрутом. Так, відповідно до цієї норми страхувальники за договорами страхування, за якими страховий

Відповідно до Закону «Про цінні папери та фондовий ринок» інвестори в цінні папери це фізичні та юридичні особи, резиденти і нерезиденти, які набули права власності на цінні папери з метою отримання доходу від вкладених коштів та/або набуття відповідних прав, що надаються власнику цінних паперів відповідно до законодавства.

2-3. Відповідно до частини другої коментованої статті особливості процедури банкрутства професійних учасників ринку цінних паперів, не врегульовані цією статтею, а також заходи щодо захисту прав та інтересів клієнтів можуть бути передбачені іншими законами.

З метою врегулювання питань, які виникають у разі припинення професійної діяльності на ринку цінних паперів, Рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 14.09.2004 N 396 «Щодо врегулювання питань, які виникають у зв'язку з припиненням професійної діяльності на ринку цінних паперів – депозитарної діяльності зберігача цінних паперів» затверджено порядок дій зберігача цінних паперів у разі припинення ним здійснення професійної діяльності на ринку цінних паперів – депозитарної діяльності зберігача цінних паперів.

Депозитарна діяльність є одним з видів професійної діяльності на фондовому ринку. Відповідно до ст. 1 Закону України «Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні» депозитарна діяльність це надання послуг щодо зберігання цінних паперів незалежно від форми їх випуску, відкриття та ведення рахунків у цінних паперах, обслуговування операцій на цих рахунках (включаючи кліринг та розрахунки за угодами щодо цінних паперів) та обслуговування операцій емітента щодо випущених ним цінних паперів. Відповідно до Закону зберігачем визнається комерційний банк або торговець цінними паперами, який має ліцензію на зберігання та обслуговування обігу цінних паперів і операцій емітента з цінними паперами на рахунках у цінних паперах як щодо тих цінних паперів, що належать йому, так і тих, які він зберігає згідно з договором про відкриття рахунку в цінних паперах; при цьому зберігач не може вести реєстр власників цінних паперів, щодо яких він здійснює угоди.

Відповідно до Рішення N 396 від 14.09.2004 у разі визнання Зберігача банкрутом і відкриття ліквідаційної процедури за станом на дату відкриття ліквідаційної процедури копії архівів баз на електронних носіях повинні бути передані на відповідальне довгострокове зберігання до уповноваженого на зберігання (уповноважений на зберігання – Національний депозитарій України, який у разі ліквідації Зберігача забезпечує відпові-

дальне зберігання (без права внесення змін) документів та копій архівів баз даних цього Зберігача, також інформації щодо його депонентів, які не закрили рахунки в цінних паперах, та цінних паперів, які обліковувались на їх рахунках (включаючи забезпечення зберігання зазначених цінних паперів за цими незакритими рахунками в депозитарії). Уповноважений на зберігання може надавати довідки щодо стану рахунків депонентів такого Зберігача та документів за цими рахунками, як зберігаються у нього, після отримання запиту від осіб, що мають право отримувати таку інформацію згідно з чинним законодавством.).

Передавання копій архівів баз даних Зберігача повинно бути виконано ліквідатором у разі відкриття ліквідаційної процедури не пізніше 10 (десяти) робочих днів від дати відкриття ліквідаційної процедури. Передавання оформлюється актом приймання-передавання, який підписується ліквідатором в разі відкриття ліквідаційної процедури та уповноваженого на зберігання.

Порядок приймання уповноваженим на зберігання документів та копій архівів баз даних від зберігача цінних паперів затверджено Рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 30.06.2005 N 351 Про затвердження Порядку приймання уповноваженим на зберігання документів та копій архівів баз даних від зберігача цінних паперів та Порядку взаємодії уповноваженого на зберігання та депозитарію цінних паперів

Також в окремих нормативно-правових актах України може передбачатись порядок попередження банкрутства професійних учасників ринку цінних паперів.

4. В частині четвертій коментованої статті встановлено спеціальні вимоги до розпорядника майном професійного учасника ринку цінних паперів. Для того, щоб особа могла бути призначена розпорядником майна необхідно обов'язково наявність двох ліцензій:

1. ліцензії арбітражного керуючого;
2. ліцензії, яка видається Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

5. Після порушення справи про банкрутство, професійний учасник ринку цінних паперів може укласти угоди, пов'язані з розпорядженням майном, виключно за погодженням з розпорядником майна (див. коментар до статті 13 цього Закону). Такі обмеження не розповсюджуються на угоди щодо розпорядження цінними паперами, які передані професійному учаснику ринку цінних паперів його клієнтами. Для того, щоб обмеження не розповсюджувались на угоди з цінними паперами клієнта, такі угоди мають бути підтверджені власником цінних паперів.

